

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 29 januari 1926 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 i riksdagsordningen ett av lagutskotten älgående granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning hava båda kamrarna till lagutskott hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från militieombudsmansexpeditionen mottagit ej mindre de diarier, vilka under år 1925 förts i nämnda expedition samt under militieombudsmannens inspektionsresor, än även expeditionens registratur för berörda tid.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

Militieombudsmannen meddelar till en början, att han under tiden från och med den 10 augusti till och med den 19 september begagnat sig av den militieombudsmannen enligt 23 § i instruktionen tillkommande rätt till semester, samt att ämbetet under ifrågavarande tid enligt bestämmelser i nämnda paragraf uppehållits av revisionssekreteraren Gunnar Martin Edvard Bendz, vilken utsetts att efterträda militieombudsmannen i händelse av hans avgång från ämbetet.

Enligt vad i berättelsen härefter omförmäles har militieombudsmannen under året företagit ämbetsresor till Stockholms, Uppsala, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Älvsborgs, Värmlands, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län. Under dessa resor har militieombudsmannen för ändamål, som avses i 12 och 18 §§ av instruktionen, besökt Vaxholms grenadjärregemente, Vaxholms kustartilleriregemente, Upplands infanteriregemente, Upplands artilleriregemente, Skånska husarregementets detachement i Uppsala, straffängelset i Uppsala, artilleriets skjutfält å Marma, straffängelset i Kristianstad, chefen för I. armefördelningen, Södra skånska infanteriregementet, Skånska husarregementets förläggningar i Hälsingborg och Landskrona, Skånska dragonregementet, Kronprinsens husarregemente, centralfängelset i Malmö, kronohäktet i Ystad, Hallands regemente, kronohäktet i Halmstad, Västgöta regemente, straffängelset i Vänersborg, Värmlands regemente, straffängelset i Karlstad, Västmanlands trängkår, Västmanlands regemente, straffängelset i Västerås, Dalregementet, straffängelset i Falun, samvetsömma värnpliktigas förläggning å Hamra kronopark, Västernorrlands regemente, Norrlands trängkår, Jämt-

lands fältjägerregemente, Norrlands artilleriregemente, Svea ingenjörkårs detachement i Östersund, kronohäktet i Östersund, Västerbottens regemente, Norrlands dragonregemente samt kronohäktet i Umeå. Härförutom har militieombudsmannen i Stockholm inspekterat Göta livgarde, Svea artilleriregemente och Positionsartilleriregementet. Slutligen har militieombudsmannen i särskilda ärenden besökt Kalmar regemente och Vendes artilleriregemente.

Under ämbetsresorna hava rullföringsexpeditioner samt landstormsförråd besökts, då sådant kunnat ske utan att resorna därigenom väsentligen förlängts eller fördröjats.

Med hänsyn till statsmakternas beslut om ny försvarsorganisation har den verkställda besiktningen av kasernbyggnader omfattat blott sådana truppförband, som kunnat med säkerhet antagas komma att ingå i den nya organisationen.

Vid inspektionerna har militieombudsmannen biträts av byråchefen vid militieombudsmansexpeditionen samt i vissa fall även av byråintendenten vid expeditionen eller av en byggnadskunnig officer. Vid inspektionen av truppförband hava särskilt krigsrättsprotokollen, krigsdomarnas diarier och anteckningarna över disciplinära bestraffningar, kassaförvaltningens räkenskapshandlingar samt handlingar rörande upphandling och redovisning av materiel av olika slag ävensom marketenterirörelsen granskats. Tillika har uppmärksamhet ägnats åt värden av kaserner, byggnader och materiel samt åt hygieniska förhållanden. I samband med inspektionerna av truppförband hava även arrestlokalerna besökts. De i förestående redogörelse omnämnda besöken å de allmänna straffanstalterna hava uteslutande avsett personer, som av krigsdomstol dömts till frihetsstraff.

I detta sammanhang anför militieombudsmannen följande: Den av militieombudsmannen under hans ämbets tid vidtagna granskning av krigsdomstolarnas protokoll hade i allmänhet icke givit anledning till anmärkning av allvarigare beskaffenhet. Militieombudsmannens därunder vunna erfarenhet sammanföll alltså med den i berättelsen till 1924 års riksdag av dåvarande militieombudsmannen uttalade uppfattning att krigsdomstolarna i stort sett fungerade synnerligen tillfredsställande. Likaså hade militieombudsmannen funnit den militära bestraffningsrätt, som vore anförtrodd de militära befälhavarna, hava i det hela handhåfts på ansvarsfullt och omdömesgillt sätt. — De anmärkningar, militieombudsmannen i vissa fall ansett sig böra framställa mot regementsintendenternas förvaltning, hade mindre ofta avsett egentliga kassaärenden utan merendels berört dessa tjänstemän åliggande kontrollskyldighet beträffande vederbörande truppförbands förråd. Särskilt hade militieombudsmannen sålunda i fråga om förrådskontrollen vid flera tillfällen haft anledning ingripa, då det visat sig, att det sätt, på vilket kontrollboken fördes, lätt kunde äventyra ändamålet med densamma. Förklaring härpå syntes delvis ligga i den brist på enhetlighet i systemet för förrådskontrollboks förande, som för närvarande rådde. Då emellertid,

enligt vad som framginge av ett av arméförvaltningens intendentsdepartement i visst ärende till militieombudsmannen avgivet yttrande, departementet komme att vidtaga åtgärder för att fastställda blanketter snarast möjligt måtte komma till allmän användning, syntes kunna antagas, att anledning till anmärkning i berörda hänseende framdeles icke skulle förekomma i samma utsträckning som hittills. — I fråga om marketenterirörelsens handhavande hade såväl av militieombudsmannens företrädare som av militieombudsmannen själv iakttagits avsevärda missförhållanden. Sedan numera efter framställning av militieombudsmannen nytt marketenterireglemente utfärdats, varigenom bl. a. bestämmelser meddelats om betydligt skärpt kontroll, funnes dock anledning förmoda, att de anmärkta missförhållandena skulle bli avhjälpna.

Över de under året handlagda ärendena meddelas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1925 års lagtima riksdag utvisar kvarstodo vid början av år 1925 från år 1924 balanserade ärenden till ett antal av

Under år 1925 inkomna ärenden till följande antal:	
enligt allmänna diariet	41
enligt diariet över hemliga ärenden	1
Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1925, utgör alltså	357

De 316 ärenden, som inkommit under år 1925, utgöras av:	
ärenden, inkomna från Kungl. Maj:t eller statsdepartement	11
ärende, överlämnat från riksdagens justitieombudsman	1
ärenden, inkomna från annan myndighet	19
klagomål eller framställningar från enskilda	122
ärenden, uppkomna under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning	128
militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m.	35
Summa	316

Det från justitieombudsmannen överlämnade ärendet utgöres av klagomål från enskild person. Under året hava alltså inkommit sammanlagt 123 ärenden av sådan beskaffenhet. Av de från föregående år balanserade ärenden hava 35 utgjorts av enskilda klagomål och 6 av ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning. Till behandling under år 1925 hava alltså förelegat 158 enskilda klagomål och 134 ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning.

Av sistnämnda klagomål och inspektionsanmärkingar m. m. hava	Enskilda klagomål	Inspektionsanmärkingar m. m.
under året avgjorts	134	122
vid årets slut varit vilande i avbidan på yttrande eller påminnelser	14	9
vid årets slut varit på domstols eller annan myndighets prövning beroende	6	2
vid årets slut varit på militieombudsmannens prövning beroende	4	1
Summa	158	134

	Enskilda klagomål	Inspektionsanmärkingar m. m.
Av de under året avgjorda ärendena hava		
på grund av återkallelse avskrivits	3	0
till annan myndighet hänvisats	4	2
utan åtgärd avskrivits	27	0
efter vederbörandes hörande eller eljest verkställd utredning avskrivits	71	97
på grund av stadgandet i 5 § i instruktionen för militieombudsmannen fått bero	5	0
på grund därav att klagande erhållit gottgörelse eller rättelse eljest vunnits blivit avskrivna	11	17
efter av domstol eller annan myndighet på militieombudsmannens föranstaltande meddelat beslut avskrivits	13	6
Summa	134	122

Av de efter militieombudsmannens uppdrag anhängiggjorda åtal voro vid 1925 års början ännu icke slutligt prövade	8
anhängiggjordes under år 1925	4
Summa	12

Av samtliga dessa åtal	
hava under året slutligen avgjorts	10
äro vid årets slut på prövning beroende	2
Summa	12

Av de under året anhängiggjorda åtal hava anställts	
på grund av förd klagan	2
på grund av anmärkning vid inspektion	2
Summa	4

Av hela antalet (357) ärenden äro under året slutbehandlade	321
i avvaktan på myndighets beslut eller infordrad utredning vilande	31
på militieombudsmannens prövning beroende	5
Summa	357»

Ämbetsberättelsen upptager vidare såsom bilagor redogörelse för anhängiggjorda åtal och därmed jämförliga åtgärder ävensom för vissa ärenden, vilka icke föranlett dylika åtgärder.

Beträffande åtalen har liksom i militieombudsmannens föregående ämbetsberättelser fullständig redogörelse lämnats endast för sådana, som under året prövats av första domstol eller rörande vilka dylik domstols utslag under året kommit militieombudsmannen tillhanda.

Redogörelsen för »vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd» har förkortats så långt det varit möjligt utan att redogörelsens ändamål förfelats. Liksom under föregående år har av mera intresseväckande ärenden allenast en del fall medtagits såsom exempel från den militära förvaltningens olika grenar.

Under rubriken »Framställningar till Konungen» redogöres härefter till en början för de åtgärder, som under året vidtagits i anledning av sex

tidigare av militieombudsmannen till Konungen avlätna skrivelser. Vidare omförmålas av militieombudsmannen nedannämnda dagar under år 1925 till Konungen gjorda framställningar, nämligen

den 20 mars angående fråga huruvida fast anställt manskap, som jämlikt 29 § strafflagen för krigsmakten skilts från anställningen, därigenom förverkat rätten att utbekomma i postsparbanken insatta avlöningsmedel;

den 26 mars angående fråga om ersättning åt underofficer för rättegångskostnader, som ådömts honom i rättegång rörande betalning för vissa installationsarbeten inom skeppsgosseskolans lokaler å Karlstens fästning;

den 11 september angående fråga om ändring av bestämmelserna i in-skrivningsförordningen rörande överföring av fast anställd, som blivit skild från sin anställning vid krigsmakten; samt

den 22 december angående rätt för värnpliktig att använda militärbiljett vid färd till och från tjänstgöringsorten.

Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har någon anledning till anmärkning icke förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen

anmäler.

Stockholm den 29 januari 1926.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerman, Hederstierna, Klejbeck, Lyberg, Tjällgren, Rogberg,* P. E. A. Jonsson och Julin;

från andra kammaren: herrar Lindqvist i Halmstad, Jansson i Edsbäcken, Nilsson i Antnäs, Söderberg, Johansson i Brånalt, Carlson i Mölndal,* fru Östlund samt herr Christenson i Södertälje.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.